

Т. Латковська,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»

О. Волощук,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри загальнотеоретичної
юриспруденції та прав людини
Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ РАДИ ЄВРОПИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ, ПРИРОДА ТА ПРИНЦИПИ

Постановка проблеми. Україна, будучи демократичною країною, взяла курс на побудову справді правової держави, у якій верховенство права, законність та людиноцентризм є головними пріоритетами і відповідно захист прав людини є завданням номер один. Виконання цього важливого завдання безпосередньо покладено на правоохоронні органи, які кожного дня при здійсненні своєї діяльності мають справу із охороною, гарантуванням та за певних обставин відновленням порушених прав людини і забезпеченням таким чином законності та громадського правопорядку у нашій державі. Безперечно, виконуючи таку надважливу місію, правоохоронні органи мають діяти суворо у рамках закону, враховуючи при цьому усталені стандарти правоохоронної діяльності, які мають надзвичайно важливе значення та цінність для утвердження демократичного режиму і його підтримання, а також при співпраці із правоохоронними органами зарубіжних країн. Будучи частиною європейського континенту, співпрацюючи з європей-

ськими інституціями та організаціями у сфері захисту прав людини, наша держава через парламент продукує важливі закони у сфері боротьби та протидії зі злочинністю, завжди при цьому оглядаючись на прогресивні орієнтири, взірцеві правила, вироблені європейським співтовариством в особі Ради Європи. Саме ця міжнародна організація нині виступає основним пропагандиром і важливою рушійною силою у Європі у сфері захисту прав людини. Низка розроблених цією регіональною міжурядовою організацією міжнародно-правових документів (конвенцій, угод, декларацій, протоколів) містить стандарти прав людини, дотримання яких вимагається від усіх держав-членів Ради Європи. Лівова частина цих документів присвячена юридичним гарантіям захисту прав людини у сфері кримінального та адміністративного провадження, які мають визнаватися пріоритетними для діяльності правоохоронних органів держав-членів Ради Європи. Безперечно, слідування та виконання таких вимог сприятиме більш ефек-

тивному виконанню функціональних обов'язків правоохоронцями і більш якісно забезпечить дотримання і охорону прав людини не тільки на теренах своєї крани, але й за межами, коли йдеться про міжнародне співробітництво. Тому знання і розуміння цих європейських стандартів, а також неухильне їх дотримання має надзвичайно велике практичне значення у діяльності правоохоронних органів.

Мета статті полягає у аналізі поняття, природи та принципів європейських стандартів прав людини у сфері правоохоронної діяльності з огляду на діяльність Ради Європи.

Стан опрацювання проблематики. Загалом, проблеми організації та функціонування правоохоронних органів як стражів громадського порядку та законності у суспільстві та державі завжди викликали підвищений інтерес зі сторони науковців. Зокрема, в Україні серед ґрунтовних доробок слід виокремити праці таких учених: О. Бандурки, В. Білоуса, В. Галунька, В. Грохольського, І. Зозулі, В. Ковальської, Н. Матюхіної, В. Олефіра, Т. Плугатара, Т. Проценка, С. Стеценка, О. Ярмиша тощо. Водночас стосовно окресленої проблематики – забезпечення та гарантування європейських стандартів у сфері здійснення правоохоронної діяльності з огляду на практику і досвід Ради Європи – праць не так багато. Можна назвати доробки таких учених: О.В. Балинський, В.В. Біліченко, В.О. Боняк, В.Д. Бринцев, Ю.Я. Касараба, А.М. Клочко, Л.Р. Наливайко, К.В. Степаненко, П.М. Рабінович, О.С. Стеблинська, К.В. Степаненко, Ю.С. Шемшученко тощо. Однак у більшості випадків дослідники зауважують, що такі стандарти є і вони розробляються в рамках Ради Європи. Натомість багатогранність правоохоронної діяльності і необхідність максимального забезпечення прав людини у кожній із правоохоронюваних сфер вимагає знання

і чіткого усвідомлення стандартів прав людини, а тому виникає потреба у проведенні ґрунтовних досліджень у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи проблематику дотримання європейських стандартів у діяльності правоохоронних органів, розроблених під егідою Ради Європи, насамперед, слід розуміти зміст понять «стандарти», «стандарти прав людини» і «міжнародні стандарти прав».

У найбільш загальному вигляді під стандартами слід розуміти принципи, взірцеві норми, моделі, які слугують орієнтиром поведінки у тій чи іншій сфері суспільної діяльності. Враховуючи таке смислове навантаження стандартів, стандарти прав людини визначаються як взірцеві норми щодо певних можливостей людини в певній сфері суспільних відносин. Відповідно міжнародні стандарти прав людини розуміють як закріплені в міжнародно-правових документах універсальні уніфіковані принципи та норми, які визначають мінімальний обсяг прав людини, зумовлений досягнутим рівнем суспільного розвитку (П. Рабінович) [9, с. 24]; загальновизнані міжнародні норми, які встановлюють права і свободи в конкретній сфері людського життя (В. Буткевич) [1, с. 208]; загальновизнані міжнародно-правові норми, які визначають правовий статус особи через закріплення основних прав і свобод (С. Шевчук) [16, с. 22]. Тобто це поняття трактується як загальноприйняті цінності, ідеали, орієнтири в міжнародно-правовому просторі стосовно прав і свобод людини, які знаходять відтворення у текстах міжнародно-правових договорів, угод та декларацій як загальновизнані уніфіковані норми, які формувалися під впливом регіональних систем захисту прав людини, передусім європейської. І такий стан речей є об'єктивно обумовленим і підтверджено історією ствердження концепції прав людини у практиці державотворення.

Як відомо, саме європейське співтовариство та відповідно європейська система прав людини вважається однією із найбільш прогресивних в плані впровадження стандартів прав людини. Це пов'язано з тим, що, по-перше, в основі цієї системи лежить ліберальна концепція прав людини, згідно якої пріоритетним є особистість, її природні права та свободи, а, по-друге, на відміну від інших регіональних систем захисту прав людини (арабської, африканської і азійської), європейська система має доволі тривалу історію (перші конституційні акти у Європі, де проголошувались фундаментальні основні права, були прийняті у XVIII ст., а саме підґрунтя для цього було закладене ще у XIII ст. у «Великій хартії вольностей» (1215 р.), де вже було проголошено право на приватну власність, недоторканність та свободу особистості від абсолютизму, та ряді інших важливих документах європейських держав) і відповідно більш багату практику щодо захисту прав людини і створення стандартів прав людини.

У найбільш загальному вигляді під **європейськими стандартами прав людини** слід розуміти цілісну систему правових норм, принципів і рекомендацій, сформованих у межах діяльності Ради Європи для забезпечення і захисту фундаментальних прав та свобод людини. Ці стандарти ґрунтуються на трьох основних джерелах: Європейській конвенції з прав людини 1950 р. (ЄКПЛ) [17], рекомендаціях Комітету міністрів Ради Європи (РЄ), а також практиці Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Вони є універсальними для держав-членів РЄ, мають обов'язковий характер та спрямовані на забезпечення верховенства права й недопущення свавілля з боку державних інституцій.

Виходячи зі змісту ЄКПЛ та інших нормативних документів РЄ, до найбільш значимих європейських стандартів дотримання прав людини, які

застосовуються до правоохоронної діяльності, слід віднести: (1) заборона катувань і нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (ст. 3 ЄКПЛ – цей стандарт забороняє будь-які форми жорстокого поводження з боку правоохоронців); (2) право на свободу та особисту недоторканність (ст. 5 ЄКПЛ – кожна особа має право на захист від свавільного затримання чи тримання під вартою, відповідно цей стандарт вимагає, щоб затримання було законним, а права затриманого, включно з доступом до адвоката та інформуванням про причини затримання, дотримувалися); (3) право на справедливий судовий розгляд (ст. 6 ЄКПЛ – гарантує кожній особі право на неупереджений і публічний розгляд справи у встановлені строки, а це передбачає забезпечення права на захист, зокрема надання адвокатської допомоги під час розслідування); (4) забезпечення пропорційності у застосуванні сили (зокрема, рекомендація СМ/Rec(2001)10 про Кодекс етичної поведінки працівників правоохоронних органів вимагає, щоб сила застосовувалася лише тоді, коли це абсолютно необхідно, і виключно в межах пропорційності, використання вогнепальної зброї допускається лише в разі загрози життю); (5) гарантії прав затриманих осіб (рекомендація Rec(2006)2 передбачає мінімальні стандарти щодо поводження із затриманими: право на медичну допомогу, спілкування з адвокатом та близькими, доступ до інформації про свої права); (6) забезпечення ефективного розслідування порушень (у разі заяв про порушення з боку правоохоронців, таких як катування чи свавільні затримання, держава зобов'язана провести незалежне та ефективне розслідування (до прикладу справа «Ассенов та інші проти Болгарії»); (7) захист права на приватність (ст. 8 ЄКПЛ захищає право на повагу до приватного та сімейного життя, втручання в це право, наприклад, через

державного управління, включаючи правоохоронну діяльність. Вони містять чіткі вказівки щодо поводження з особами, позбавленими волі, недопущення дискримінації, захисту вразливих груп населення, застосування сили, етичної поведінки правоохоронців та інших аспектів. Такі рекомендації не мають формально обов'язкового характеру, однак їхній вплив суттєвий, адже вони формують практичну базу для ефективного функціонування державних інститутів у правозахисному аспекті.

Вирішальну роль у реалізації європейських стандартів відіграє прецедентна практика ЄСПЛ, яка забезпечує тлумачення і динамічний розвиток положень ЄКПЛ відповідно до викликів сучасності. Судові рішення ЄСПЛ є юридично зобов'язуючими для держав-учасниць Конвенції, змушуючи їх адаптувати своє законодавство та адміністративну практику з метою усунення порушень прав людини. При цьому правоохоронна діяльність є однією з найбільш чутливих сфер застосування цих стандартів, оскільки безпосередньо пов'язана із втручанням держави в права і свободи особи. Природа європейських стандартів у цій галузі визначається їхньою спрямованістю на запобігання зловживанням владою, встановлення чітких меж державного примусу та гарантування поваги до людської гідності. Тому правоохоронні органи при реалізації своїх повноважень повинні опиратися на такі основні принципи, які і визначають характер європейських стандартів у правоохоронній діяльності: (1) *принцип пропорційності*, який зобов'язує правоохоронні органи діяти відповідно до законних цілей, забезпечуючи мінімальне втручання в права особи і уникнення надмірного обмеження свобод; (2) *принцип верховенства права*, що вимагає, щоб усі дії правоохоронців здійснювалися в межах закону та відповідали його вимогам, це включає дотримання належних процедур.

забезпечення доступу до правосуддя та недопущення свавільного переслідування; (3) *принцип гуманності*, який виключає можливість катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання, закріплений у ст. 3 ЄКПЛ; (4) *принцип прозорості та підзвітності*, що забезпечує громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів та сприяє зміцненню довіри суспільства до системи правопорядку. ЄСПЛ через свою практику конкретизує ці принципи, перетворюючи їх із загальних норм на інструменти захисту прав людини. Наприклад, у справах, що стосуються неналежного поводження із затриманими або надмірного застосування сили, ЄСПЛ наголошує на необхідності ефективного розслідування і покарання винних осіб, що стимулює держави удосконалювати свої механізми правозахисту.

У результаті європейські стандарти прав людини у сфері правоохоронної діяльності формують правову основу для демократичного управління в державах-членах РЄ. Їхня імплементація є не лише запорукою дотримання міжнародних зобов'язань, але й інструментом зміцнення верховенства права, забезпечення громадської безпеки та поваги до людської гідності.

Нині європейські стандарти прав людини не тільки стали орієнтирами для країн Європи, а й почали впроваджуватися поступово і в інших регіонах світу. Зокрема, в країнах мусульманського фундаменталізму, в багатьох африканських і азійських країнах поступово починають впроваджуватися ліберальні цінності – хоча і дуже повільно, але жінки «відвойовують» права, про які раніше мріяти не могли. Зокрема, це стосується свободи пересування, здобуття освіти, працевлаштування і навіть окремих політичних прав. Останніми роками в арабському світі відбуваються зміни у кримінальному законодавстві і відповідно у практиці. До

прикладу в Саудівській Аравії щодо жінок скасували заборону на водіння транспортними засобами, у Лівані та Йорданії скасували закони про згвалтування, які передбачали можливість уникнення зловмисникам кримінальної відповідальності у випадку одруження на жертві, у Йорданії також було змінено кримінальне законодавство, яке дозволяло вбивцям честі уникати більшості звинувачень за свої злочини [12, с. 79]. Відповідно при порушенні цих прав жінка може звертатися до правоохоронних органів і претендувати хоча б на певний мінімальний захист і їх відновлення. Іде мова в окремих мусульманських країнах про перегляд системи покарань, зокрема побиття і забиття камінням. Тобто фактично розроблені під егідою РЄ стандарти прав людини мають неабиякий вплив далеко за межами Європейського континенту і ними вже послуговуються правоохоронні органи з різних країн.

Безперечно, такі тенденції слід позитивно сприймати. Водночас слід також пам'ятати і згадувати про окремі негативні моменти, пов'язані із ігноруванням чи порушенням європейських стандартів прав людини саме у Європі. І, на жаль, це часто стосується правоохоронної сфери. Практика ЄСПЛ дає чимало прикладів, коли права людини порушуються і доволі часто це відбувається з вини правоохоронних органів (до прикладу, під час затримання особи за підозрою у вчиненні правопорушення чи тримання під вартою правоохоронці не дотримуються процесуальних строків, не ознайомлюють із правами затриманого, не дають можливість звернутися до адвоката, застосовують заборонені методи проведення допиту тощо, тобто у судово-правоохоронній практиці відбуваються порушення права на свободу, право на захист, справедливий суд, права на недопущення щодо особи катувань та нелюдського поводження чи поводження, яке принижує честь і людську гідність,

Аналіз європейських стандартів прав людини в сфері правоохоронної діяльності дозволяє прийти до висновку, що вони, по-перше, засновані і враховують міжнародні стандарти прав людини, які закріплені передусім у Загальній декларації прав людини 1948 р. [3] (право на життя, на свободу і на особисту недоторканість, заборона рабства і работоргівлі, заборона катувань, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання, заборона безпідставного арешту, затримання або вигнання, право на судовий захист, презумпція невинуватості, тощо), а надалі були розвинуті в інших міжнародно-правових актах: Додаток Процедури ефективного виконання мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями 1957 р. [8], Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх 1985 р. [7], Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням 1990 р. [3], Правила Мандели, 2015 р. [6] тощо. Більше того, можна стверджувати, що європейські стандарти прав людини у правоохоронній сфері не тільки ґрунтуються на загальновизнаних міжнародних стандартах прав людини, слідує їм, а в якійсь мірі деталізують їх.

Окремо хотілось би зазначувати увагу на такій властивості стандартів, як динамічний характер. Процес постійного прогресивного розвитку людства у напрямку людиноцентризму та високих загальнолюдських та морально-етичних цінностей призводить до поповнення скарбнички прав людини, а відтак і до збільшення відповідних стандартів у тій чи іншій сфері регульованих суспільних відносин. Тому правоохоронці завжди мають тримати «руку на пульсі». Крім того, слід враховувати ще один важливий нюанс — правоохоронна діяльність настільки багатогранна і охоплює надзвичайно багато охоронюваних сфер, що у кожній з них формуються супідрядні стандарти правоохоронної діяльності (до прикладу у сфері боротьби з наркоторгівлею, тероризмом, торгівлею зброєю, відмиванням коштів, здобутих незаконним шляхом, і т.д.). Це, безперечно, означає, що поняття «європейські стан-

дартів прав людини» є багатогранним і динамічним. Наразі таких стандартів є доволі багато і правоохоронці, які мають виконувати свою правозахисну місію у суспільстві і державі, мають бути обізнані із ними.

Крім названих властивостей, слід виокремити ще і гуманний характер європейських стандартів. І, в першу чергу, тут слід вказати на заборону смертної кари як вищої міри покарання. Саме РЄ найперша міжнародна організація у світі, яка розпочала роботу по скасуванню смертної кари. Однією із умов вступу до РЄ є відмова від цього виду покарання (Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод щодо скасування смертної кари 1983 р. [17]). При екстрадиційних процесах правоохоронні органи з держав-членів Ради Європи повинні враховувати імовірність винесення смертного вироку у країні, яка запитує особу. Згідно європейських стандартів, якщо є явні побоювання і ризик того, що дана особа буде піддана смертній карі, держава не повинна видавати її на такий екстрадиційний запит. У багатьох рішеннях ЄСПЛ підкреслюється, що за жодних обставин не можна видавати особу, якщо є підстави вважати, що відносно неї буде застосовано катування чи винесено смертний вирок, і виключень для жодної держави-члена Ради Європи немає. Згідно ст. 11 Європейської конвенції про видачу правопорушників, прийнятій під егідою РЄ ще у 1957 р., чітко зафіксоване таке правило: якщо правопорушення, за яке вимагається видача особи, може бути покарано смертною карою згідно законодавства запитуючої держави і якщо згідно законодавства запитуваної держави не передбачено смертної кари за інкриміноване правопорушення, у видачі може бути відмовлено. Тобто навіть якщо між державами є укладені міжнародні угоди про правову допомогу в кримінальних справах, відмова у видачі для запитуваної держави в такому разі все рівно не є обов'яз-

ком, оскільки смертна кара суперечить найбільш фундаментальному праву людини – праву на життя, що є безумовно найважливішим стандартом. Європейські цінності сконцентровані навколо прав людини і правоохоронні органи повинні неухильно повинні стежити за їх дотриманням.

І, нарешті, слід згадати ще про одну важливу сферу діяльності РЄ, яка сприяє ствердженню європейських стандартів прав людини в кримінально-виконавчій сфері. Зокрема, йдеться про утворену під егідою РЄ важливу інституцію – Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, який покликаний стежити, контролювати і моніторити виконання зобов'язань державами-членами щодо належного захисту прав людини в рамках пенітенціарної системи.

Враховуючи наведене та опираючись на практику ЄСПЛ про наявні порушення зі сторони правоохоронних органів в багатьох європейських державах, можна стверджувати, що нині є нагальним більш ґрунтовне дослідження природи та сутнісних характеристик європейських стандартів дотримання прав людини у правоохоронній діяльності з метою вироблення єдиних універсальних європейських рекомендацій, правил чи стандартів, які б сприяли більш злагодженій співпраці між правоохоронними органами в плані захисту прав людини, а також дозволити б більш якісно виконувати свої функціональні обов'язки правоохоронцям. Як видається, роботу по створенню Модельного кодексу європейських стандартів, правил та морально-етичних норм у сфері правоохоронної діяльності можна було б доручити провідним фахівцям, які мають, і практичний досвід правоохоронної діяльності, і певні наукові здобутки. Наразі європейські стандарти дотримання прав людини у правоохоронній діяльності розкидані по різних між-

держави і РЄ відіграє ключову роль у формуванні цих стандартів через свої правові інструменти, рекомендації та судові рішення ЄСПЛ. Інтеграція цих стандартів у національне законодавство та практику правоохоронних органів є необхідною умовою для забезпечення демократичних принципів, верховенства права та гуманності в сучасному суспільстві.

У статті досліджено та проаналізовано поняття, природа та принципи європейських стандартів РЄ у сфері здійснення правоохоронної діяльності, значення та роль РЄ у ствердженні та пропагуванні цих стандартів на Європейському континенті. Окреслено проблемні аспекти, які виникають у діяльності правоохоронних органів при реалізації таких стандартів. Крім цього, розглянуто співвідношення та розмежування категорій «стандарту», «стандарту прав людини», «міжнародні стандарти» та «європейські стандарти прав» у сфері правоохоронної діяльності. З'ясовано, що європейські стандарти прав людини РЄ у сфері правоохоронної діяльності ґрунтуються на загальноновизначених міжнародних стандартах прав людини, слідує їм і деталізують їх, володіють тими ж рисам (фундаментальність, загально демократичність, динамічність, оптиміальність, практичність, рекомендаційний, гуманний характер), які дозволяють більш ґрунтовніше розкрити їх природу та сутність. Зроблено висновок про те, що європейські стандарти дотримання прав людини у правоохоронній діяльності слід розуміти як взірцеві, модельні правила, зафіксовані в нормативно-правових актах РЄ, які ґрунтуються на повазі прав людини і всіх інших загальнолюдських демократичних цінностях і орієнтують правоохоронні органи на їх дотримання, гарантування

Висновки. Отже, враховуючи наведені, можна стверджувати, що європейські стандарти дотримання прав людини у правоохоронній діяльності – це взірцеві, модельні правила зафіксовані в нормативно-правових актах РЄ, які ґрунтуються на повазі прав людини та інших загальнолюдських демократичних цінностях і орієнтують правоохоронні органи на їх дотримання, гарантування та забезпечення безпосередньо при виконанні своїх функціональних обов'язків від імені держави. Безперечно, дотримання таких стандартів у правоохоронній діяльності має надзвичайно важливе значення для забезпечення законності, правопорядку та громадського спокою у будь-якій державі світу, оскільки вони, як і загальні стандарти прав людини, володіють загальнодемократичним характером і загалом визначають якість функціонування органів правопорядку. Фактично європейські стандарти прав людини у сфері правоохоронної діяльності спрямовані на захист прав особи та запобігання зловживанням з боку

та забезпечення безпосередньо при виконанні своїх функціональних посадових обов'язків від імені держави. Закцентовано на тому, що дотримання таких стандартів у правоохоронній діяльності має надзвичайно важливе значення для забезпечення законності, правопорядку та громадського спокою у будь-якій державі світу, оскільки вони, як і загальні стандарти прав людини, володіють загальнодемократичним характером і загалом визначають якість функціонування органів правопорядку. Зроблено висновок, що європейські стандарти дотримання прав людини у правоохоронній діяльності – це взірцеві, модельні правила, зафіксовані в нормативно-правових актах РЄ, які ґрунтуються на повазі прав людини та інших загальнолюдських демократичних цінностях і орієнтують правоохоронні органи на їх дотримання, гарантування та забезпечення безпосередньо при виконанні своїх функціональних обов'язків від імені держави. Безперечно, дотримання таких стандартів у правоохоронній діяльності має надзвичайно важливе значення для забезпечення законності, правопорядку та громадського спокою у будь-якій державі світу.

Ключові слова: правоохоронна діяльність, європейські стандарти прав людини, права людини, Рада Європи, ЄСПЛ, міжнародний захист прав людини, європейська система захисту прав людини.

Latkovska T., Voloshchuk O. European standards of the Council of Europe on the protection of human rights in the field of law enforcement: concept, nature and principles

The article analyzes the concept, nature and principles of the European standards of the Council of Europe in the field of law enforcement, the

role of the Council of Europe in their affirmation in Europe. The problematic aspects that arise in the activities of law enforcement agencies when implementing such standards are outlined. The correlation and distinction of the categories of “standards”, “human rights standards”, “international standards” and “European standards” in the field of law enforcement are considered. It is found that the European human rights standards of the Council of Europe in the field of law enforcement are based on generally recognized international standards, follow them and detail them, and have the same features (fundamentalism, general democraticness, dynamism, optimality, practicality, recommendatory and humane nature). The conclusion is made: European standards of human rights observance in law enforcement activities are exemplary, model rules recorded in the regulatory legal acts of the Council of Europe, which are based on respect for human rights and all other universal democratic values and orient law enforcement agencies to their observance, guaranteeing and ensuring directly when performing their functional duties. Compliance with such standards is important for ensuring legality, law and order and public peace.

It is concluded that European standards of human rights observance in law enforcement activities are exemplary, model rules, recorded in the regulatory legal acts of the Council of Europe, which are based on respect for human rights and other universal democratic values and orient law enforcement agencies to their observance, guarantee and provision directly when performing their functional duties on behalf of the state. Undoubtedly, compliance with such standards in law enforcement activities is of utmost importance for ensuring legality, law and order and public peace in any state in the world.

Key words: law enforcement, European human rights standards, human rights, Council of Europe, ECHR, international human rights protection, European human rights protection system.

Література:

1. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожний О.В. Міжнародне право. Основи теорії: підручник. К.: Либідь, 2002. 608 с.
2. Гришко Л.М. Практика Європейського суду з прав людини та підготовка правоохоронців. Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.). Харків, 2017. С. 100–101. https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/25_11_2017/pdf/49.pdf
3. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила, 1990 р.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU90344>
6. Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження із засудженими (Правила Мандели, 2015 р.). URL: https://www.unodc.org/res/justice-and-prison-reform/cpcj-prison-reform_html/UKR_final_Nelson_Mandela_Rules- Ebook.pdf
7. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила, 1985 р.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU85321>
8. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями. Додаток Про-

цедури ефективного виконання мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, резолюція 663 СІ (XXIV) (995_992) від 31 липня 1957 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text

9. Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук. 2016. № 1 (84). С. 19–29.

10. Рішення ЄСПЛ у справі Хамроев та інші проти України. Страсбург, 15 вересня 2016 року. URL: <https://khpg.org/1588846737>

11. Савчук Р. Поняття та система міжнародних стандартів правоохоронної діяльності. Юридичний електронний науковий журнал. 2023. № 2. С. 363–373.

12. Сизонюк В.Є., Прихненко М.І. Проблематика питання дотримання прав жінок в державах арабського світу. Історія та міжнародні відносини. 2021. Т. 1. № 13. С. 76–80. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/995196-19824-1-10-20210505.pdf>

13. Справа «Долганін проти України» (Case of Dolganin v. Ukraine). URL: <https://surl.li/udhqva>

14. Справа «Ігнатов проти України» (Заява N 40583/15). 15 грудня 2016 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/SOO00937?ed=2016_12_15

15. Справа «Кулик проти України» (Заява № 22194/18). Страсбург, 25 травня 2023 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_j49#Text

16. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції: монографія. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

17. Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms and protocol. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Archives_1950_Convention_ENG

